

סנהדרין – מדוע לא זכינו לכך בימינו

[פרשת בהעלותך, שנת תשס"ז – נכתב ע"י הרב משה צוריאלי.
הבהרה: בהסכמת הרב, השיחה נערכה ע"י תלמידו, אך טרם הגיחה]

"אָספּה לי שבעים איש מזקני ישראל". (במדבר יא, טז)

כלל גדול בדינינו, שהקב"ה מעניש "מדה כנגד מדה". ואמרו חז"ל "במדה שאדם מודד, מודדים לו". (סוטה ח:). יש בכך השפעה חינוכית, כי ע"י סבלו של האדם אפשר לו להכיר במה הוא נכשל, ויעלה בידו לתקן את עתידו. וזה בניגוד לחלק מעמנו הטוענים, ש"אין להחזיק פנקס חשבונות של הקב"ה". כלומר כאשר באה פורענות ליחיד או לציבור, הם משתיקים כל חיצונית ביקורת ומטיפים "אין אתנו יודע מפני מה הצרות". אמנם שמא הם צודקים שאין לנו לדון מה מצבו הרוחני של אדם אחר, כי אין לנו יודעים כל סתרינו וכל פרטינו. אבל ודאי כל יחיד כלפי עצמו, וכל ציבור כמו שהוא, יכול ללמוד מבעיותיו היכן הוא מקום תורפה אצלו, ויגש לתקן המצב.

משום זאת פירשו חז"ל (בראשית רבה סוף פרשה ט') את הפסוק "והנה טוב מאד" (בראשית א, לא) שזו היא מדת הפורענות. "וכי מדת הפורענות טובה היא מאד? אלא [הקב"ה] שוקד על הפורענות היאך להביאה. [כי] כל המדות בטלו. מדה כנגד מדה לא בטלה" עכ"ל. – ומפרש "תפארת ציון" (פירוש הרב יצחק ידלר על המדרש) שעל ידי כך "יתפוס" האדם את עצמו ויתקן הדרוש תיקון.

צרות רבות אנו סובלים ממערכת המשפט החילונית בארצנו.

א. כאשר חיילי גבעתי "שברו ידיים ורגליים" של הפורעים הערבים בימי האינטיפאדה הראשונה, הענישו אותם הבג"צ של אז, בטענה שאין לקיים פקודות "שהם בלתי חוקיות בעליל". אבל כעבור 20 שנה, כשאנשי יס"מ עשו אותו הדבר לאזרחי ישראל בגירוש מגוש קטיף ובעמונה, הבג"צ החליט לא להתערב.

ב. וכאשר הקיבוצים החלו בעסקי מסחר בשבת, למרות חוקי יום מנוחה במדינה, טענו השופטים המלומדים כי החק אינו חל על עסק קולקטיבי, רק על יחידים.

ג. וכן שופטי בג"צ החליטו להכיר בזכויות "אלמן צה"ל", כלומר נתנו לגיטימציה לזוג סוטים. ועוד ועוד שלא כאן המקום לפרט.

משום מה באה עלינו צרה הצרורה הזאת?

כתב הרמב"ם שכאשר באה צרה, עלינו לזעוק לה'. "ואם לא יזעקו ולא יריעו, אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו, וצרה זו נקרה נקרית, הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים, ותוסיף הצרה צרות אחרות וכו'. כלומר [אומר ה'] כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו, אם תאמרו שהוא קרי, אוסיף לכם חמת אותו קרי". (הלי תעניות פ"א ה"ג).

וכיצד מתקנים? – ממשיך הרמב"ם בסוף אותו פרק: "בכל יום תענית שגזרין על הציבור מפני הצרות, בית דין והזקנים יושבין בבית הכנסת ובדקים על מעשי אנשי העיר מאחר תפלת השחר עד חצות היום, ומסירין המכשולות של העבירות. ומזהירין וחוקרין על בעלי חמס ועבירות ומפרישין אותן, ועל בעלי זרוע ומשפילין אותן וכיו"ב". ופירשו המפרשים שכל מי שהתלונן על חברו היה מופיע בפני בית הדין וטוען טענתו נגד חברו. ע"י זה ידעו מה לתקן.

אשרינו שידענו שהקב"ה מעניש מדה כנגד מדה. איך נפל עלינו המשפט החילוני? מפני שלא קיימנו מצות התורה להקים עלינו משפט התורני. אחת מתרי"ג המצוות שנצטוונו בהן היא "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך וכו' ושפטו את העם משפט צדק". (דברים טו, יח).

מפרש "ספר החינוך" (מצוה תצ"א) – "וזה שנעמיד בכל עיר ועיר 23 דיינים מקובצים כולם במקום אחד, וזאת היא סנהדרי קטנה. ונעמיד בירושלים "בית דין הגדול" משבעים דיינים. ונעמיד אחד על השבעים ההם והוא הנקרא "ראש הישיבה", והוא אשר יקראו החכמים 'נשיא' כמו כן" עכ"ל.

ובסוף הפרק הוא כותב: "וציבור הראוי לקבוע ביניהם בית דין, ולא קבעו להם, בטלו מצות עשה זו, ועונשם גדול מאד. כי המצוה הזאת עמוד חזק בקיום הדת" עכ"ל. כלומר, היא מצוה גם בדורנו.

המקור בתורה לזאת היא בפרשתנו "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל" (במדבר יא, טז), ומשה על גביהם, הרי שבעים ואחד. ומי הם שבעים אישים הללו? עונה על כך רש"י ד"ה אשר ידעת: "אותם שאתה מכיר שנתמנו עליהם שוטרים במצרים בעבודת פרך, והיו מרחמים עליהם, ומוכים על ידם שנאמר ויכו שוטרי בני ישראל" (שמות ה, יז) עכ"ל.

ומה אומר רש"י שם בפרשת שמות? "השוטרים ישראלים היו, וחסים על חבריהם מלדחוקם. [כאשר פרעה גזר לא לתת תבן לעמלים ביצרת לבנים, ובכל זאת לדרוש מהם אותו מכסה של תוצרת יום ביומו]. וכשהיו משלימים [מעבירים] הלבנים לנוגשים שהם מצריים, והיה חסר מן הסכום, היו מלקים אותם [השוטרים] על שלא דחקו את עושי המלאכה. לפיכך זכו אותם שוטרים להיות סנהדרין, ונאצל מן הרוח אשר על משה והושם עליהם. שנאמר 'אספה לי שבעים איש מזקני ישראל', מאותם שידעת הטובה שעשו במצרים, כי הם זקני העם ושוטריהם" עכ"ל לשונו הנפלאה של רש"י, ודרשת חז"ל מבוססת על כפילות הביטוי "זקני" באותו הפסוק "אספה לי".

וכאן גם המענה מדוע לא זכינו לסנהדרין בימינו. לזכות למנהיגים אמתיים, צריכים אנו לאישים האוהבים את עמם עד כדי הקרבה עצמית, לסבול עבורם "כאשר ישא האומן את היונק". (במדבר יא, יב). ואמרו על כך חז"ל: "אזהרה לדיין שיסבול את הציבור". (סנהדרין ח ע"א). וזה מבוסס על רישא דקרא, "האנכי הריתי את כל העם הזה? אם אנכי ילדתיהו? כי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האומן את היונק?". כלומר משה תמה אם זה כך, כי אין בכחו כיחיד לסבול עול שלהם. וענהו ה' על כך שע"י שבעים איש הסנהדרין - יכול יוכלו.

ועלינו לחקור, כיצד ע"י שבעים איש יוכלו לשאת, מה שמשה רבינו כשלעצמו אינו יכול? והתשובה לכך היא כי המרירות של מריבות, הפיצולים והכיתות באה מפני שלא מרגישים אחדות הגורל, לא מרגישים שהמשותף בינינו הוא יותר מהמפריד בינינו. למה הדבר דומה? לכל זוג, איש ואשה, יש ביניהם לפעמים חילוקי דיעות. כמו שפרצופיהם שונים זה מזה, כך דעותיהם. ואע"פ שלפעמים מתווכחים, בלהט ובהתרגשות, אבל יודעים הם שניהם שהמכנה המשותף שביניהם גדול ומקיף לאין ערוך יותר מאשר אותם פרטים קטנים עליהם הם מתווכחים. כך אירע בסנהדרין. היו ביניהם שבעים דיעות, אבל ישבו בחצי גורן עגולה, במושב אחד. ודנו יום יום באותם הנושאים עד שהגיעו להצבעה. והמיעוט ציית לדעת הרוב, ונכנעו לפניהם, ולא נשארה שום מחלוקת בישראל. (רמב"ם, הלי מורים, פ"א ה"ד). כלומר, נהגו סובלנות זה לזה, למען אחדות העם.

כך צריך להיות היחס גם בין כל שומרי התורה.

עלינו לדעת כי האיחוד בינינו הוא תקיף יותר ועצום יותר מכל מה הגיוונים הצדדיים.

וכך כותב הרב אברהם קוק על עם ישראל ("יאורות", עמ' קסט"ו) –

"[אמנם] הם עלולים יותר לפירודים ומחלוקות פנימיים וכו', [אבל] התורה כולה, שמכללת בעוז עצמיות סגולותיה, ובשיווי ארחות-חייה את הכלל כולו ואת כל פרטיו, היא התריס בפני הפירודים, מכל שינויי הדיעות והטפוסים וכו'. שמאחד את כולם בכללות קיומה של תורה. מלבד הרשעים המוחלטים העוקרים את בית ישראל ופורקים עולה [עול של תורה] ביד רמה". עד כאן. כלומר, כיון שמתלכדים כולנו סביב לקיום עול מלכות שמים, כולנו שומרים שבת, כולנו שומרים טהרת המשפחה, עלינו להתנשא מעל לכל חילוקי דיעות הצדדיים. האמונה בשלטון עליון של התורה, תאחד אותנו.

זה שאדם אחד סבור (בעקבות פסק חזון-איש, בעניין יצירת כלי) כי להסיר פקק מבקבוק בשבת, הוא חשש אב מלאכה דאורייתא, והשני סבור שהוא רק איסור דרבנן (מקלקל), והשלישי סבור שזה אפילו מותר לכתחילה (בעקבות פסק "יביע אומר"), איננו פוגם במטריה הכללית שכולנו מאמינים בקדושת השבת וכנענים לעול התורה. הבאנו זאת לדוגמא, אחת מני אלפי דוגמאות אפשריות.

ולכן הכיפתיות החוגגת בעידננו הקשה, אלו "חסידיים" ואלו "ליטאים", אלו בוחרים ש"ס, ואלו "דגל", ואלו "אגודה", ואלו מפד"ל, ואלו "איחוד לאומי" ואלו תומכים בפייגלין, כל זה הוא רע ומר אם מעוררים שנאה לקבוצות אחרות.

ארסיות המריבות מחלחלת **מלמעלה למטה**, בין המנהיגים שאינם "סובלים זה את זה" ואינם יושבים יחד במועצותיהם להחליט יחד על צעדים ציבוריים. לכל מפלגה יש "גדולים" ופוסקים שלהם, (ראו נא כמה מיני בד"צים יש לנו לפקח על הכשרות. לפי דעת 7 או 8 בארצנו לבד). וזה משפיע על האדם הפשוט.

כמו כן, זה מחלחל **מלמטה למעלה**. כיון שהאזרחים הפשוטים מתרחקים קבוצה מקבוצה - [החרדים הקיצוניים, נוסח "יתד נאמן", מבזים לציננים הדתיים ול"כיפות הסרוגות" וקוראים להם "ד"לים" ועוברים איסור חמור של "לא תונו"; וכתגובה טבעית חלק מהללו הנפגעים מתרחקים מכל חרדי לבוש שחור, יהיה מאיזו קבוצה שיהיה] גם זה משפיע על חלק מהרבנים המנהיגים את הציבור. ממילא אינם יכולים לנהוג סובלנות זה לזה, אינם נפגשים לדון ואינם מטכסים עצה יחד. ומצליח לו אויב התורה, בשיטת "הפךד ומשול" של רומא העתיקה. ולכן אנו נרמסים תחת "החוק".

גדול הראשונים, הרמב"ם, מלמד כי הסנהדרין יקום **עוד לפני** בוא המשיח. וזו גמרא מפורשת בעירובין (מג.) שיצטרך המשיח להקדים ולקבל מהם אישור. וכבר הרמב"ם התוהו לנו קו ניהולי כיצד להקים את הסנהדרין המחודש. (הלי סנהדרין פ"ד הי"א).

ולמה לא מצליח לנו עדיין לעשות זאת?

תשובה לזאת נמצא בדברי רמב"ם (פירוש המשנה, סנהדרין פ"א מ"ג). זו לשונו: "ואני סבור שהסנהדרין תשוב לפני התגלות המשיח. וזה יהיה מסימניו וכו' וזה יהיה בלי ספק כאשר [יתקיימו 5 דברים]: [א] ישיר ה' ליבות בני אדם, [ב] וירפו במעשה הטוב, [ג] ותגדל תשוקתם לה', [ד] ולתורתו, [ה] ויתרבה יושרם, לפני בוא המשיח". עכ"ל.

כלומר העיכוב הוא מפני שאין בנו, העם, וכן לא במנהיגינו, מדות טובות הללו. אנו מחפשים כבוד. וכן אנו נגועים במדת ההתנצחות. ויש בנו מדה די ניכרת של שנאת הבריות.

גם בזה עלינו ללמוד הדרכה מדברי מאור הדור **הראי"ה**:

"נכון לנו להרחיב את דעתנו, ולדון לכף זכות את כל האדם, גם בדרך רחוקה ונפלאה. לעולם לא נכון לשכוח כי בכל מלחמה ממלחמות הדיעות, אחרי שהתסיסה עוברת, מוצאים המבקרים [ביקורת מוצאים] בכל הצדדים גם אורות וגם צללים. וברוח דעת ויראת ה' נדע שכל עלילות מצעדי גבר וכל הגיוני רוח איש, ופעלם בעולם, בחוג גדול או קטן – הכל ערוך ומסודר מקורא הדורות מראש, לעזור ולשכלל העולם וקדמתו, להזרחת אורו, ולאדויי חשוכא. [להעדיף החושך].

צריכים אנו שלא להיות מכורים ביד רגשותינו, ולדעת תמיד שגם לרגשות ההפוכות משלנו יש מקום רחב בעולם. ואלהי הרוחות לכל בשר (במדבר טז, כב) הכל עשה יפה בעתו. (קהלת ג, יא). ורעיון זה, אע"פ שלא ימנע אותנו מלהלחם על הקדוש האמת והיקר לנו, אבל ימנע אותנו מליפול ברשת הקטנות, הזילותא והקפדנות. ונהיה תמיד מלאים אומץ רוח, מנוחת נפש ובטחון בה' אוהב אמת, אשר לא יעזוב את חסידיו לעולם נשמרו". (יאגרות, ח"א עמ' שנד).

מה אמר הרב כאן? שאמנם בנוגע לגוף הנידון, עלינו לדון, לחקור, להתווכח וגם לשכנע [ובלשונו: "אע"פ שלא ימנע אותנו מלהלחם על הקדוש האמת והיקר לנו"]. אבל זה רק בנוגע לאותו הנושא בו מדובר. אבל ביחס לאיש שיחננו, עלינו לשמור על יחסי כבוד הדדי. הרי אחינו הוא! ואם גם הוא שומר תורה, המקיימה לפי פרטי דינים של מנהיגיו הרוחניים, אין לשכוח כי בן-ברית שלנו הוא. חבל מאד שהויכוחים על הנושאים עצמם מאפילים גם על יחסנו לאחינו שומרי מצוות. הרי הרב כתב בציטט הנ"ל (מהספר "אורות") שהתורה מאחדת את כולנו! כולנו תחת חופה אחת! כל זה אמור כל עוד שהשני מקבל על עצמו סמכות התורה.

ולכן בא העונש הגדול הזה של המשפט החילוני שנפל על עמנו, עם כל סטיותיהם נגד היהדות, במטרתם להפוך אותנו ל"מדינה של כל אזרחיה", בלי עקרונות היהדות. כל זה בא לעורר אותנו כי מאז קום המדינה, והיו לנו כמה וכמה שעות כושר, החמצנו את ההזדמנויות להקים את הסנהדרין. אי לכך, גם באו עלינו כמה מלחמות עקובות מדם.

זאת מניין? כי התורה אמרה: "צדק צדק תרדוף, למען תחיה וירשת את הארץ", (דברים טז, כ), והביא רש"י לדברי חז"ל – "הַלֵךְ אַחֲרַי בֵּית דִּין יִפֶּה, [כלומר אלו שפוסקים כהוגן] למען תחיה וירשת. **כדאי הוא מינוי הדיינים הכשרים להחיות את ישראל, ולהושיבם על אדמתם**". כלומר מה שהבזויים שואפים לנשול את ארצנו מידינו, זאת בא לנו כי לא הקמנו משפט צדק. ולכן נתקיים ההפוך מ"למען תחיה" וההפוך של "וירשת את הארץ". ובאמת, למה לא הקמנו הסנהדרין? מחמת אותם המריבות הפנימיות בין סקטורים שונים של שומרי המצוות. ולכן "הגדולים" לא יוכלו לבוא לעמק השווה על מי הם סומכים לשבת בסנהדרין. וגם כל דברי "החינוך" שהבאנו לעיל לא ערר אותם לצאת לפעולה.

די במה שכבר עבר עלינו.

נלך בעקבות הרב קוק – נתווכח על פרטי המעשה, אבל נשמור נא על חיבה ויחס של כבוד לכל אנשי שיחננו, כל עוד הם מקבלים עליהם סמכות התורה. נקח לנו לסיסמא: "השווה בינינו הוא יותר ממה שמפריד בינינו". וכולנו תקוה שדברי רמב"ם יתממשו ויתקיימו, ועוד קום יקום לנו הסנהדרין.